

En samlad ny nykterhetsrörelse – Nyktra

Inledning

Förbundsstyrelsen och kongresserna 2023 fattade beslut att utreda en ny, gemensam organisationsform för rörelsen. I detta underlag beskrivs utredningens förslag till den samlade rörelsens nya organisation – Nyktra. Förslaget innebär ett gemensamt förbund för rörelsens alla medlemmar och verksamheter. Som ett komplement föreslås en valbar organisation för föreningarna och kårerna som samlar barn och unga för att särskilt möjliggöra resurser till deras verksamheter – Nyktra Plus.

Förslaget innebär den största organisatoriska förändringen för vår rörelse sedan 1970 års sammanslagning av IOGT och NTO med tillhörande barn-, ungdoms och scoutverksamheter. Fyra sammanvävda, men delvis självständiga, förbund skapas genom bildandet av Nyktra en organisation för en samlad rörelse.

En förändring av denna magnitud innebär många rörliga delar. Utredningen har haft ett antal direktiv att arbeta efter, vilka finns redovisade i handlingarna. Formellt innebär förslaget främst stadgeändringar och en rad styrande uppdragsbeskrivningar som lägger grunden för etableringen av Nyktra. Detta underlag ger en sammanfattning av vad förslaget innebär. I efterföljande underlag kan man läsa mer om de exakta förändringarna som föreslås beslutas. Särskilda frågor, så som ungdomars inflytande och möjligheter att leda rörelsen, scoutverksamhet och andra övergripande teman hanteras i särskilda underlag, formulerade som uppdragsbeskrivningar.

Från fyra förbund till en samlad rörelse

Idag är vår rörelse organiserad i fyra enskilda förbund. När förbunden bildades 1970 var banden närmare än de är idag. Flera av förbunden hade gemensam administration, gemensam distriktsorganisation och arbetade utifrån gemensamma arbetsplaner. Över decennierna har förbunden glidit alltmer isär. Det är delvis ett resultat av externt påtvingande krav såsom skatte- och bidragsregler, men också av att fyra separata förbundsstyrelser och kongresser över åren fattat självständiga beslut som bidragit till att förbunden dragit åt olika håll.

Den tid vi lever i är en brytningstid för vår rörelse, liksom för många andra. Stora delar av civilsamhället befinner sig i en omvälvande fas och flera av de traditionella folkrörelserna vittnar om samma utmaningar som vi står inför; minskat medlemsantal och medlemsengagemang. Men utmaningarna varvas samtidigt med nya möjligheter. Vi har varit med och påverkat att alkoholkonsumtionen nu sjunker, särskilt bland yngre, och att alkoholnormen är på tillbakagång. Människors engagemang och förväntningar på föreningslivet ser annorlunda ut än det gjorde förr, men viljan att bidra till demokrati, solidaritet och nykterhet är stark.

Alla dessa förändringar i vår omvärld skapar nya förutsättningar för vår rörelse. Det skapar utmaningar och möjligheter för hur vi ska arbeta, nå ut och engagera nya medlemmar. För att stå starka och fortsätta göra skillnad behöver vi samla oss och gemensamt hitta de bästa lösningarna. Fyra olika förbundsmöten och kongresser som landar i olika vägar framåt, splittrar vår kraft som rörelse.

Uppdelningen i fyra olika förbund har också lett till fyra olika identiteter med olika organisationskulturer, verksamhetsmetoder och arbetssätt. Det gör att vi bygger stuprör. Saker som vi skulle stärkas av att göra tillsammans gör vi var för sig. Vi tänker och agerar i våra förbund, snarare än som enad rörelse. Medlemsrekrytering, ledarrekrytering, verksamhetsutveckling, påverkansarbete, utbildningar och arrangemang är några av de saker som skulle stärkas av gemensamma insatser.

Konstruktionen med de fyra förbunden innebär också att vi lägger en växande andel av våra ekonomiska resurser på administration och byråkrati. Vi driver fyra medlemssystem, personalorganisationer, ekonomisystem, administrationer, styrnings- och ledningssystem och mycket annat. Samhället skär ned på bidrag till ideella organisationer, samtidigt som våra egengenererade intäkter genom Miljonlotteriet har minskat. I en sådan omvärld kan vi inte kosta på oss att en allt större del av vår ekonomi ska gå till att driva organisation, snarare än verksamhet.

Förslaget innebär därför att rörelsen samlas i organisationen Nyktra. Där skapar vi en gemensam riktning och fattar tillsammans beslut om våra gemensamma resurser. Vi bildar ett gemensamt högsta beslutande organ i riksmötet och väljer en gemensam förbundsstyrelse. Vi samlas kring en gemensam identitet och kan bygga system och verksamheter som inte är bundna till verksamhetsgränser och generationer annat än när det gynnar oss. Vi bygger en effektiv organisation där vi kan minimera de ekonomiska resurser som går till administration och byråkrati och där vi får mer pengar till verksamhet.

Bredden i Nyktra är vår styrka. Precis som tidigare kommer det att finnas separata ungdomsverksamheter, nykter scouting, ledarledd barnverksamhet och enskild verksamhet för vuxna. Nyktra bidrar till att sätta verksamheten i ett större sammanhang, men våra medlemmar, föreningar och kårer ska fortsatt kunna forma sin egen verksamhet – överskridande verksamhet ska ske där det fyller ett värde.

Vår rörelse bygger på demokrati, solidaritet och nykterhet. Behovet av en stark rörelse som arbetar för dessa värden blir allt större. Genom Nyktra blir vi starkare. Här samlas våra krafter.

Ett förbund för alla – Nyktra

Förslaget innebär att våra fyra förbund bildar ett nytt förbund med namnet Nyktra. Nedan beskrivs hur Nyktra ska vara uppbyggt i struktur och stadgar.

Uppdrag

Nyktras uppdrag blir att samla all den verksamhet som idag finns i de fyra organisationerna för att gemensamt verka för ett nyktrare samhälle där människor lever fria från droger. All verksamhet och alla medlemmar, föreningar, scoutkårer, distrikt och kretsar som finns i våra fyra förbund idag bildar tillsammans Nyktra.

Medlemskap

Alla medlemmar i våra fyra förbund idag blir medlemmar i Nyktra. Nyktra blir vad som juridiskt kallas för en medlemsorganisation. Det innebär att enskilda individer är medlemmar i Nyktra, och tillhör sedan en förening som i sin tur kan tillhöra ett distrikt.

Lokalföreningar och scoutkårer

Alla föreningar och scoutkårer som finns i dagens fyra förbund blir en del av Nyktra. Formellt innebär detta för UNF, Junis och IOGT-NTO att respektive kongress fattar beslut om detta och ansluter alla föreningar i ett gemensamt sjok.

NSF är annorlunda uppbyggt. I NSF krävs att varje enskild scoutkår fattar beslut om att ansluta sig till Nyktra. Därför tillkommer en del övergångsbestämmelser för scoutkårer där de får en särställning i stadgarna. Senast 2031 ska scoutkårer och

lokalföreningar dock stadgemässigt behandlas lika – däremot kan det även efter 2031 finnas kårer som enbart ägnar sig åt scoutverksamhet.

Nyktra möjliggör en bredare verksamhet i våra föreningar än idag. Det kommer dock även fortsatt finnas föreningar som enbart bedriver verksamhet för en snävare målgrupp, exempelvis ungdomar, om föreningen så vill.

Distrikt

Distrikten i våra fyra organisationer ser olika ut, har olika uppdrag och följer olika geografiska indelningar. Nästan alla distrikt kommer att tillhöra Nyktra i den nya organisationen (av bidragstekniska skäl finns ett par undantag i Junis). Alla föreningar som tillhör ett distrikt bibehåller sin distriktstillhörighet, vilket innebär att vi till en början kommer ha 64 distrikt i Nyktra där vissa också överlappar varandra geografiskt.

Detta är en temporär lösning för att inte störa verksamheten i distrikt, föreningar och kårer när Nyktra bildas på förbunds nivå. Det ger oss också tid att utreda distrikten tillsammans. Som en del av beslutet föreslås därför även förbundsstyrelsen att utreda framtida distriktsindelning.

Högsta beslutande organ – riksmötet

Ett högsta beslutande organ inrättas – riksmötet. Det motsvarar dagens förbundsmöte och kongress. Riksmötet ligger i november. En särskild handling om riksmötet med beskrivning om dess uppbyggnad finns senare i handlingarna.

Förtroendevalda

Riksmötet utser förbundets förtroendevalda – revisorer, valberedning och förbundsstyrelse.

Till extra förbundsmöte och extra kongresserna föreslås valberedning väljas som kan arbeta fram till första ordinarie riksmöte. En övergångsstyrelse som består av representanter för dagens fyra förbundsstyrelser väljs också, som ska leda arbetet med att sjösätta Nyktra och förvalta den fram till första ordinarie riksmöte i november 2025.

Ekonomi & tillgångar

Inom Nyktra samlas ekonomin för alla fyra förbund på den centrala nivån. Alla distrikt, kårer, föreningar och kretsar behåller sin ekonomi så som den ser ut idag. Alla tillgångar som idag finns i de respektive centrala förbundsorganisationerna tillfaller Nyktra. Det innebär att samtliga fastigheter som ägs av en förbundsorganisation idag (främst IOGT-NTO) tillfaller Nyktra. IOGT-NTO:s bolag tillfaller Nyktra, så även Miljonlotteriet.

Nyktra söker även bidrag från det offentliga, förutom för vissa bidrag för barn- och ungdomsverksamhet (se Nyktra Plus).

Närliggande organisationer

I de fall då några eller någon av dagens organisationer är huvudman eller medlem i en annan organisation, tillfaller huvudmannskapet Nyktra (om möjligt och önskvärt). Detta gäller till exempel Tollare folkhögskola, Wendelsbergs folkhögskola och IOGT-NTO Movement (det internationella arbetet).

Övergångsstyrelsen för Nyktra för en dialog med Länsstyrelsen och de stiftelser (Kungshol, Ransberg, Storvallen) vars styrelser utses av NSF om att Nyktra övertar detta ansvar. Scoutkommittén bereder då valet och förbundsstyrelsen tillsätter formellt.

Kansli

Nyktra inrättar ett kansli vars uppdrag är att stötta all verksamhet i förbundet.

Ett kompletterande förbund – Nyktra Plus

Förslaget innebär ett samlat förbund där alla medlemmar och verksamheter ingår, Nyktra. För de föreningar och kårer som särskilt bedriver barn- och ungdomsverksamhet bildas även ett kompletterande förbund – Nyktra Plus. All verksamhet som ingår i Nyktra Plus ingår även i Nyktra.

Uppdrag

Uppdraget för Nyktra Plus är att samla de av Nyktras föreningar och scoutkårer som bedriver verksamhet för barn, unga och scouter för att verka för ett nyktrare samhälle där människor lever fria från droger. Syftet är att särskilt stärka dessa verksamheter genom att kunna söka särskilda medel för barn och ungdomsverksamheter.

Medlemskap – föreningar och kårer

Endast Nyktra-föreningar och Nyktra-kårer kan bli medlemmar i Nyktra Plus, inte enskilda individer. Utöver det är Nyktra Plus bara öppet för de föreningar och kårer som klarar MUCF:s krav på barn- och ungdomsorganisationer, det vill säga att 60 procent av medlemmarna ska vara under 26 år.

Distrikt

Distrikt bildas där det behövs för att kunna söka och förmedla regionbidrag. Vissa distrikt som finns idag, och som gynnas av att vara en del i Nyktra Plus för att inte gå miste om bidrag, kan bli en del av Nyktra Plus.

Högsta beslutande organ – förbundsmötet

Ett högsta beslutande organ inrättas – förbundsmötet. Till förbundsmötet kallas kårer och medlemsföreningar.

Förtroendevalda

Förbundsmötet utser förbundets förtroendevalda – revisorer, valberedning och förbundsstyrelse.

Till extra förbundsmöte och extra kongresserna föreslås förbundsstyrelse, revisorer och valberedning väljas.

Ekonomi och tillgångar

Nyktra Plus söker de medel som finns för barns och ungdomars organisering och ska i största möjliga mån vidareförmedla dessa till de föreningar och kårer som bedriver barn- och ungdomsverksamhet.

Kansli

Nyktra Plus har ett minimalt kansli vars uppdrag är att förvalta organisationen och söka relevanta bidrag med syfte att vidareförmedla dessa till den lokala verksamheten.